

Mandag
KREDITTTirsdag
LEDELSEOnsdag
FINANSTorsdag
ØKONOMIFredag
STUDENTLørdag
FORSKNING

■ **UENIGHETER.** Selskapet Biowood har satsset store penger på bygging av en pelletsfabrikk på Averøya, men det har blitt satt spørsmålstegn ved klimaeffekten av denne satsingen. Foto: Colourbox

Inntekt og ulikhet

INNLEGG Kommuneøkonomi

Kommunenes inntektsystem skal sikre et likeverdig tjenestetilbud i hele landet. Finansbyrå i Bergen, Liv Røssland (Frp), skriver om dette systemet i et debattinnlegg i DN 28. juni. Hun er bekymret for at staten tar full kontroll over kommunale inntekter.

Skatteinntekter er, og vil fortsatt være, den største inntektskilden for kommunene, men disse inntektene er svært ujevnt fordelt. Mens Bærum kommune i 2009 hadde skatteinntekter på drøyt 34.500 kroner per innbygger, hadde Moss kommune omtrent 19.200 kroner i skatteinntekter per innbygger.

Store forskjeller i skatteinntekter gir seg utslag i store forskjeller i skoletilbud, eldreomsorg og helsetjenester kommunene imellom. Derfor utjevnes skatteinntektene – inntekter omfordes fra skattesterke til skattesvake kommuner.

Partiene på Stortinget er uenige om graden av utjevning

FORSKJELLER. Forskjeller i kommunenes skatteinntekter gir forskjeller i velferdstilbud, skriver Ingalill Olsen (Ap).

av skatteinntektene. Der de rødgrønne partiene ønsker sterkere utjevning, ønsker Høyre og Frp mindre utjevning. Der de rødgrønne partiene vil flytte penger fra skattesterke til skattesvake kommuner, ønsker Høyre og Frp det motsatte. Konsekvensen av Høyre og Frps politikk er større forskjeller i velferdstilbud.

Røsslands partikamerater i Frp på Stortinget vil ha en statlig og byråkratisk stykkprisfinansiering av store deler av kommunal sektor. Altså det motsatte av det byråden tar til orde for. Det gjør at hennes bekymringer også fremstår i et noe underlig lys.

■ **Ingalill Olsen, stortingsrepresentant og kommunalpolitisk talsperson (Ap)**

■ ■ ■ I Europa kutter de nå både i budsjetter og nominell lønn. Desto verre blir det for konkurranseutsatt sektor i Norge.

Fare på ferde

ØKONOMI
HILDE C.
BJØRNLAND

Hva er Norge kjent for? Dette spørsmålet fikk jeg av en drosjesjåfør da jeg var på en konferanse i San Diego i California i forrige uke. Mitt svar var selvfølgelig olje og gass og jeg fulgte opp med å nevne at vi er verdens femte største eksportør av olje og tredje største eksportør av gass. Det syntes drosjesjåføren var imponerende, men det var ikke det han var ute etter.

– Hva annet?, spurte han.

– Fisk, svarte jeg, vel vitende om at til frokosten på hotellet hadde det stått et stort fat med «Smoked salmon from Norway».

Men drosjesjåføren var fortsatt ikke fornøyd.

– Hvilke varer eksporterer dere? Hva er dere kjent for?

Deretter ramset han opp eksportvarer fra hele Europa: Sverige hadde Volvo, Belgia hadde sjokolade, Finland hadde mobiltelefoner og Skottland hadde whisky, for å nevne noen.

Drosjesjåføren hadde stilt et godt spørsmål. Norge har ikke kommet utover stadiet med råvarefokus og har ikke lyktes å få betydelig bearbeidelsesverdi i eksportproduktene. Det vi har av industri er også hovedsakelig knyttet opp mot oljesektoren, gjennom leverandørvirksomhet.

Det faktum at vi er så lite diversifiserte, gjør oss sårbare. For olje- og gass er en ikke-fornybar ressurs, som en gang vil fases ut. Når den tid kommer vil spørsmålet bli om vi har forvaltet oljepengene slik at vi fortsatt har en konkurranseutsatt sektor eller om det vil gå som i Nederland som opplevde å utkonkurrere sin industri etter at de fant store gassressurser på 1960-tallet.

Konsekvensen ble store underskudd i utenriksøkonomien og i statsfinansene etter at gassinntektene tok slutt, et fenomen som nå omtales som «Hollandsk syke».

Min kollega i denne spalten, forskningsleder Roger Bjørnstad i Statistisk sentralbyrå,

skrev for to uker siden at Norge ikke lider av «Hollandsk syke». Symptomer på Hollands syke er en sterk vekst i utgifter til offentlige finansierte tjenester og velferdsordninger og en nedbygging av industrien. Begge deler mener Bjørnstad vi kan se klare tegn på i Norge i dag, noe jeg er helt enig i.

Bjørnstad mener imidlertid at utgiftsveksten må sees i forhold til handlingsregelen for finanspolitikken, «der vi har planlagt å bygge opp offentlig sektor og bygge ned industrien». Ifølge Bjørnstad betyr det at vi i konjunkturnøytrale tider kun benytter oss av avkastningen på oljefondet, slik at denne ikke trenger å reverseres. Da trenger heller ikke industrien å bygges opp igjen.

Det er riktig at det er nødvendig å flytte arbeidskraft og kapital fra konkurranseutsatt til skjermet virksomhet for å utnytte naturressursinntektene. Handlingsregelen kan således bidra til å tilrettelegge for denne prosessen.

77 Norge har ikke kommet utover stadiet med råvarefokus og har ikke lyktes å få betydelig bearbeidelsesverdi i eksportproduktene

Men handlingsregelen ble ikke innført for å bygge opp offentlig sektor og ned industrien, slik Bjørnstad skriver. Tvert imot. I stortingsmelding nr. 29 fra 2000-2001 skriver daværende regjering (Stoltenberg I) at økt bruk av oljeinntekter over tid vil gi rom for lavere skatter og avgifter som kan gi næringslivet bedre arbeidsvilkår, slik at konkurranseevnen styrkes.

Tilsvarende vil tiltak for bedret infrastruktur samt styrket forskningsinnsats også være viktige bidrag for å styrke vekstevnen.

Handlingsregelen er heller ikke noen unik matematisk formel som gir oss en optimal tilpassing av størrelsen på skjermet og konkurranseutsatt sektor. Siden regelen ble innført i 2001 har oljeinntektene økt kraftig, primært fordi oljefondet har økt. Dermed har oljefondet vokst mye raskere enn man trodde var mulig og politikerne har kunnet bruke mye mer oljepenger enn planlagt.

Eksempelvis trodde man i 2001 at det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet skulle utgjøre fem prosent av trend-BNP for fastlands Norge i 2010, mens revidert budsjettet fra i våres viser at underskuddet nå utgjør nærmere syv prosent av trend-BNP. Dette er et nivå man i 2001 trodde man skulle nå først i 2020.

Ankerfestet som handlingsregelen skulle ha vært, er dermed i bevegelse. Eller for å si det på en annen måte: Ved å følge handlingsregelen, har vi fått stadig mer å rutte med. Dette mener jeg har vært med på å øke kostnadsnivået og legge press på konkurranseutsatt sektor.

I en tid der Europa kutter i både budsjetter og nominell lønn, vil utfordringene for konkurranseutsatt sektor i Norge tilta all den tid kostnadsnivået her hjemme fortsetter å øke. Norge ligger allerede helt på bunn blant OECD-land hva gjelder verdiskapning i industri som andel av bruttonasjonalproduktet. Det burde virke som en varselampe på hvilke utfordringer som står foran oss.

Dersom eksportsektoren nå blir ytterligere marginalisert, vil bortfallet av olje- og gassektoren kunne føre til store utfordringer i fremtiden, gjennom økte underskudd på utenriks-handelen.

Drosjesjåførens spørsmål om hvilke eksportvarer vi er kjent for blir trolig ikke noe lettere å besvare fremover.

■ **Hilde C. Bjørnland, professor ved Institutt for samfunnsøkonomi, Handelshøyskolen BI**

DN 17. juni